

Jan Charytański

"Kirche in der Stadt", t. 2: "Probleme - Experimente - Imperative", Wien-Freiburg-Basel 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/3, 191-192

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

może ona oddać duże usługi w refleksji liturgistów-teoretyków. Kościół bowiem ciągle szuka pełnej prawdy i ciągle musi realizować się na nowo w ustawicznie zmieniających się warunkach życia ludzkiego.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Kirche in der Stadt, tom II: *Probleme-Experimente-Imperative*, wydał Österreichisches Seelsorgeinstitut, Wien-Freiburg-Basel 1968, Herder, s. 304.

Pierwszy tom, który ukazał się w r. 1967, został omówiony w „Collectanea Theologica” 39 (1969) z. 1. Opracowania zgromadzone w drugim tomie stanowią owoc współpracy grup roboczych duszpasterskiego instytutu austriackiego i akcji katolickiej w Austrii. Dyskutowane były w tym samym czasie, co i rozprawy pierwszego tomu. Ta sama grupa redakcyjna przygotowywała do druku materiały grup roboczych. Istnieje zatem więź pomiędzy tomami, choć również zarysowują się znaczne różnice. W pierwszym tomie przeważały naukowe analizy teologiczne i socjologiczne. Drugi tom, jak to zresztą wskazuje podtytuł książki, jest nastawiony na bardziej bezpośrednie wskazania dla duszpasterstwa miejskiego. Opracowania zebrane w drugim tomie posiadają nierówną wartość. Obok artykułów głębokich i twórczych napotykałyśmy króciutkie sprawozdania z eksperymentów przeprowadzonych w niektórych działach duszpasterstwa. Czytelnikowi wstępu do pierwszego tomu mogło wydawać się, że tom drugi będzie ściśle oparty na analizach poprzedniego. Niestety, tego wewnętrznego związku nie można niejednokrotnie odnaleźć, może dlatego, że dyskusje i prace były przeprowadzane równolegle. Wydaje się jednak, że stało się tak ze szkodą dla wartości drugiego tomu. Jedynie w artykułach N. Greinachera i P. Zehndorfera odnajdujemy do pewnego stopnia powtórzone myśli tomu pierwszego, jakkolwiek w innym ujęciu.

Ze względu na podkreśloną powyżej nierówną wartość poszczególnych opracowań, jak i wielość poruszanych zagadnień, ograniczymy się w dalszej części tej recenzji jedynie do zasygnalizowania ważniejszych problemów.

W pierwszej części, omawiającej zagadnienie nowych struktur kościelnych w wielkich miastach, E. Golomb przedstawia założenia tak zwanej *Stadtkirche*. Jest to, w jego ujęciu, pewien ośrodek krystalizacyjny całego duszpasterstwa w określonym jednolitym środowisku. Do jego zadań należy organizowanie współpracy między parafiami, prowadzenie duszpasterstwa specjalistycznego, zwłaszcza parafii funkcjonalnych, a wreszcie przewidywanie zadań duszpasterskich, wynikających z rozwoju miasta i zachodzących w nim przeobrażeń. Inne artykuły tej części przedstawiają bardziej szczegółowe zagadnienia duszpasterskie związane z tym całościowym ujęciem na wzór francuskiej *pastorale d'ensemble*. Znamiennym jest zwrócenie baczniejszej uwagi na chryścianizację rodziny niż na katechizację, ujmującą wychowanie religijne w pewnej separacji od środowiska rodzinnego. Jednocześnie podkreśla się konieczność czynniejszego włączenia świeżych do pracy katechizacyjnej. Bardzo ciekawe jest również ujęcie kościoła jako miejsca spotkań wspólnoty chrześcijańskiej, a nie miejsca sakralnego na wzór innych religii.

Druga część poświęcona została zagadnieniu duszpasterstwa liturgicznego. R. Picker, omawiając siedem sakramentów, poddaje krytyce ich obecną formę liturgiczną, szczególnie zwracając uwagę na brak aspektu społecznego. Wysuwa postulaty odnośnie do reformy zarówno liturgicznej jak duszpasterskiej. Najdalej idą one przy omawianiu bierzmowania. Autor domaga się, by udzielał tego sakramentu proboszcz, a nie biskup, jak również określa wiek optymalny na 14—18 lat. Przy omawianiu sakramentu pokut-

wspomina inne formy gładzenia grzechów, znane od dawna w tradycji Kościoła, a ostatnio zaniedbane. Podkreśla znaczenie nabożeństw pokutnych. Wreszcie podsuwa możliwość zorganizowania specjalnego pokoju na spowiedź, który wielu wiernym bardziej odpowiada niż konfesjonał, utrudniający kontakt prawdziwie osobowy. W części czwartej możemy odnaleźć świadectwo duszpasterza, który wprowadził już ten sposób spowiedzi, pozostawiając jednocześnie dawny. Bardzo obszerna praca na temat zorganizowania i prowadzenia katechumenatu pióra M. Immler nie dorównuje jednak opracowaniom tego tematu we Francji. Na szczególną uwagę zasługuje artykuł omawiający zagadnienie Mszy odprawianych w domach prywatnych dla zamkniętych, a jednocześnie głęboko religijnych grup. Autor podsuwa dwie formy jej odprawiania. Druga z nich zakłada ogromną dowolność i inicjatywę danej grupy.

Trzecia część obejmuje zagadnienia związane z poszczególnymi grupami wiernych. N. Greinacher omawia duszpasterstwo rodzin. Przed wszystkim zwraca uwagę na zmiany zachodzące w życiu wewnętrznym rodziny, spowodowane zmianą struktur gospodarczych i społecznych w świecie. Ze względu jednak na rosnące znaczenie rodziny w dojrzewaniu człowieka autor poświęca wyraźnie za duszpasterstwem rodzin, a nie jednostek. Radzi zwrócić szczególną uwagę na młode małżeństwa, ponieważ badania socjologiczne odkrywają właśnie w okresie pierwszych lat po ślubie najwyższy procent odchodzenia od religii. L. Rosenmayr i B. Dreher analizują stan religijny współczesnej młodzieży w Austrii i formy duszpasterstwa najważniejsze dla świata młodych. Podkreślają konieczność mocniejszego wiązania religii z życiem, z jego problemami, a zwłaszcza z życiem twórczym. Domagają się form bardziej osobowych, wspólnotowych. Bardzo ciekawie ujęte jest zagadnienie duszpasterstwa „starców”, których liczba wzrasta. Potrzeba tu zarówno odpowiedniego ujęcia teologicznego tego okresu życia, jak i specyficznych form.

Czwarta część koncentruje się na zagadnieniu metod, choć właściwie cały tom przeniknięty jest problematyką metod duszpasterskich. Najciekawszym w tej części jest artykuł B. Drehera o duszpasterstwie „stojących daleko od Kościoła”. Jest to problem ogromnie ważny i szeroko omawiany od strony badań socjologicznych w tomie pierwszym. Źródłem powstania tej grupy „chrześcijan” jest zdaniem autora wyobcowanie religii, szczególnie Mszy św. z życia. Do wspólnoty doprowadzić ich może nie szok misyjny, ale właśnie spokojny dialog, powolna rechrystianizacja, wreszcie i przede wszystkim zmiana struktur kościelnych. Dla tych „stojących daleko” trzeba stworzyć duszpasterstwo wyspecjalizowane i specjalnie parafie personalne. Wśród metod omawianych w tym tomie, na szczególną uwagę zasługuje tak zwane duszpasterstwo telefoniczne, przewidziane dla tych, którzy przeżywają wewnętrzny kryzys, a nie zdołają się na kontakt bardziej bezpośredni z przedstawicielami Kościoła duchownymi czy świeckimi.

Mimo wszystkich zastrzeżeń, zaznaczonych we wstępnej części recenzji, należy stwierdzić, że lektura tej pozycji może być ogromnie owocna dla profesorów teologii praktycznej, jak również dla duszpasterzy pracujących w wielkich miastach. Zwraca ona uwagę na wiele zagadnień niedostrzeżalnych w codziennej pracy duszpasterskiej. Czasami z pewnym zdziwieniem napotyka się na „metody” duszpasterskie „odkrywane” w Austrii, a od Greków stosowane u nas, nie zawsze jednak szczęśliwie i prawdziwie owocnie. p. nasza kolenda a odwiedzanie parafian przez cały rok według projektów świadectw duszpasterzy austriackich. Wreszcie wiele analiz teologicznych zawartych w tym tomie może pogłębiać nasze „techniki” duszpasterskie, tak łatwo wyradzające się w automatyzmy i mechanizmy bezosobowe.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa